Пише: Дејан Миљковић
понедељак, 09 фебруар 2009 17:19

Хајде да пробамо да нађемо одговор на три једноставна питања у вези економских мера Владе Србије: Ко помаже? Како се помаже? Коме се помаже?

Председник Владе Србије Мирко Цветковић презентирајући мере Владе за ублажавање ефеката економске кризе изјавио је да је држава уз помоћ пословних банака обезбедила привреди 122 милијарде динара у форми кредита. Тих 122 милијарде динара подељене су на три групе корисника: у првој групи су корисници који ће моћи да повлаче финансијска средства за ЛИКВИДНОСТ по каматној стопи од 5,5%;
друга група
обухвата кориснике финансијских средстава за инвестиционе пројекте;
и трећа група
обухвата сектор становништва којем су обезбеђени кредити по повољним условима за куповину домаћих производа. Прва група корисника располаже са 40 милијарди динара, друга са 62 милијарде, а од тога је око 45 милијарди динара директна кредитна линија из иностранства, и трећа група располаже са 20 милијарди динара.

На први поглед чини се да Влада помаже са 122 милијарде динара, али није тако... наиме, у погледу прве групе корисника, Влада са 2 милијарде динара (око 20 милиона евра) субвенционише кориснике финансијских средстава који кредите узимају од пословних банака... једноставно речено, влада плаћа део камате пословним банкама и на тај начин смањује оптерећење корисника по основу високе камате на кредит. Конкретно каматна стопу се обара са 11% на 5.5%. Влада у ствари делује контра гувернеру који нас је и довео у ситуацију да имамо највишу реперну каматну стопу у региону на основу које пословне банке формирају своје каматне стопе. Да гувернер није гурао референтну каматну стопу не би било ни потребе за овом козметичком мером Владе. Значи, у суштини 40 милијарди динара обезбеђују пословне банке, а не Влада!? Која је идеја економског тима Владе? Са једне стране, Влада жели да на овај начин олакша приступ привредним субјектима кредитима за ликвидност, а са друге стране, да подстакне пословне банке да кроз повећање кредитне активности иницирају повлачење кредитних линија од својих матичних банака из иностранства, јер ће то уједно позитивно деловати на смиривање осцилација девизног курса.

Дакле, хајде да видимо одговоре на постављена питања! Прво, ко помаже овде? Влада? НЕ! Пословне банке? Па, нису пословне банке алтруистичке организације па да дају

паре привреди Србије зато што је воле. Пословне банке су увек вођене остваривањем профита уз што мањи ризик, а данас је ризик лошег пласирања капитала у свету екстремно висок!!! Хајде да ставимо прст на чело и упитамо се... чекај, па код нас је репо стопа 16,5% и пословне банке не вуку капитал из матичних банака да би га пласирале у репо хартије по 16,5 (репо сток је пао са 3 милијарде евра на око једну милијарду евра), е, а сада ће да вуку кредитне линије од матичних банака и пласирају их по 11% јер држава субвенционише око 6% камате, и то корисницима који се налазе у проблемима са ликвидношћу!? И Ви као читалац схватате да је ово нелогично? И сами почитњете да се питате ко помаже, како помаже и коме се помаже. Но, да се вратимо на пословне банке. Коме ће пословне банке одобравати ова финансијска средства? Наравно, само правним субјектима тј. предузећима за које су сигурни да ће сервисирати своје обавезе у току предстојеће године. Још једно важно питање, хоће ли та одобрена финансијска средства бити везана девизном клаузулом? То је јако битно питање, како за пословне банке, тако и за кориснике кредита. Наиме, ако постоји девизна клаузула при одобравању кредита, тада камата на одобрена средства у случају снажније депресијације неће износити 5,5% већ ће сразмерно проценту депресијације бележити раст. У другом случају ако не постоји девизна клаузула, онда пословне банке имају проблем у случају раста инфлације која може значајно да умањи, па чак, и обезвреди камату као принос на одобрена средства. На основу претходног може се извести закључак да ће менаџмент пословних банака одобравати кредите без девизне клаузуле само ако је исти остао без трунке памети у глави!!! Све ово нам говори колики је ризик одобравања ових кредита за пословне банке, те стога можемо закључити да ће банке при одобравању кредита бити веома ригорозне са аспекта процене економског здравља субјекта који тражи финансијска средства. У суштини, потврђујемо став да пословне баке у свом пословању нису вођене алтриустичким побудама, а то значи да њихова улога неће бити у функцији помагања (спашавања) привреде Србије! Да Вас подсетимо, поента Владе је да се одобре финансијска средства онима који имају проблеме са ликвидношћу!

Значи одговорили смо на прво питање, ко помаже? Кратак, прецизан и јасан одговор је НИКО!

Анализирајући економске мере Владе из угла првог питања – ко помаже – већ смо се дотакли одговора и на питање како се помаже. Јесмо уочили технички начин на основу којег Влада планира да обезбеди 40 милијарди динара неопходних привреди Србије (мада је моја процена да је потребно далеко више), али хајде сада да мало проширимо угао гледања и да анализирамо механизам одобравања кредита са аспекта владе и пословних банака. Поставимо се, истовремено, у улогу Владе и у улогу извршног директора пословне банке. Влада пристаје да субвенционише део камате потенцијалном кориснику финансијских средстава, али заузврат тражи од корисника средстава да гарантује да неће бити отпуштања радника у току трајања кредитног аранжмана. Санкција за потенцијалног корисника ако не испуни услов Владе подразумева да ће

плаћати камату у пуном износу од 11%. Добро, то значи да онај који узима кредит склапа уговор са пословном банком, али истовремено мора да склопи обавезујући уговор са државом да неће бити отпуштања радника, јер то не може бити обавезујући услов пословне банке. Наиме, пословна банка се не бави кадровским питањима у предузећима, пословну банку превасходно интересује економско здравље потенцијалног дужника и процена да ли ће он бити у могућности да врати одобрена финансијска средства. Као што видимо имамо однос између три стране у процесу одобравања кредита за ликвидност – корисник, Влада, пословне банке – те се стога отварају и бројна питања везана за њихове међусобне односе у оваквом аранжману. Навешћемо само нека од питања... Шта ако послодавац при крају отплате отпусти раднике? Да ли онда ретроактивно плаћа додатак камате који је држава субвенционисала? Да ли онда пословна банка ретроактивно враћа држави део камате којим је држава субвенционисала предузеће? Ко ће контролисати да ли је дошло до отпуштања радника? Да ли ће радници знати да је власник узео субвенционисани кредит? Да ли ће влада ''отворити'' телефонску линију путем које ће радници пријављивати послодавце који су их отпустили (наравно, ово је шала, али не би ме зачудило)? Велики број питања се отвара, али хајдемо даље... Средства која се на овај начин одобравају нису неограничена, а заинтересованих ће бити доста.. Технички посматрано, како ће Влада одређивати коме да се усмере финансијска средстава када је то у делокругу пословне политике банке. Да ли ће Влада прво прикупити све захтеве заинтересованих и онда сама извршити селекцију потенцијалних корисникла ових средстава и тек након тога их послати у пословне банке? Који чиновник Владе ће имати ту моћ да процени коме су средства неопходна? На основу чега ће он вршити процену? Да ли ћу ја као директор пословне банке прихватити да одобрим финансијска средства на основу списка кандидата Владе? То би значило да Влада преузима вођење пословне политике приватних банака што је просто немогуће! Пословне банке ће имати потпуну аутономију у процени коме одобравају финансијска средстав и Влада ту неће имати могућност да утиче на пословне банке, посебно на оне које се налазе у рукама страних власника. Значи још једном да нагласимо, нису пословне банке алтруистичке организације, нити су део тима Владе Србије... оне су ту да остваре ПРОФИТ!!!

Ето добили смо одговор и на друго питање: како се помаже? НИКАКО!!!

Хајде, да видимо коме ће се помагати и какве скривене потенцијалне користи ту постоје за оне ''срећнике'' који добију одобрена финансијска средства. Прво, највеће износе добиће ''највећи играчи'', шта више, постоји могућност да средства добију и они који немају неке велике проблеме са ликвидношћу. Ниска каматна стопа на ова финансијска средства отвара могућност за те ''срећнике'' да, пласирајући добијени капитал у неки други облик финансијске активе (рецимо у државне обвезнице сада), остваре разлику у приносу и до 10 процентних поена, што је на 2 милиона евра (највећа сума која се одобрава појединцу) око 200 хиљада евра на годину дана... Е, сада, ако постоје повезани привредни субјекти који конкуришу за финансијска средства, онда се сума од

200 хиљада евра множи са бројем повезаних лица. Напросто, отвара се простор да појединци, ''срећници'', остваре велики профит, а да прстом не мрдну, и то све на рачун државе тј. нас пореских обвезника!

Малим и средњим предузећима ова средства неће много значити... претпоставимо да имамо предузеће са 25 запослених и да је нето плата око 200 евра у динарској противредности (заборавите статистички податак о просечној плати, већина грађана у Србији нема зараду од 200 евра) што значи да су бруто обавезе послодаваца по једном запосленом нешто мање од 400 евра. Кредит за мало предузеће од 50000 евра омогућава сервисирање плата за 5 месеци и 7 дана... каква је то помоћ?

У суштини средства неће добити они којима су средства заиста потребна, финансијска средства ће добити велики играчи.

А где је ту ланац добављача? Где је ту регионално очување привредне активности Србије? Грађани Србије не живе само у Београду, већ и Краљеву, Лесковцу, Пироту, Суботици, Кикинди, Пожеги, Зрењанину, Чачку...или боље је рећи... не живе, тамо се боре да преживе!!!

Друга група корисника конкурише за инвестиционе кредите који се одобравају на период од 3-5 година. За ову групу корисника обезбеђено је 62 милијарде динара и то већим делом путем кредитних линија из иностранства (45 милијарди динара), а део средстава је већ буџетски пројектован у склопу министарства економије (преко пет милијарди). Ово није нека посебна мера, јер је већ буџетом регуларно пројектован финансијски резервоар за одобравање инвестиционих кредита. Поставља се само питање да ли постоји могућност да исти корисници истовремено узму финансијска средства из обе групе... ко ће да контролише то?

На крају, субвенционисање камате на потрошачке кредите за куповину трајне робе произведене у Србиј са 1 милијардом динара (око 10 милиона евра). Страховито селективна мера која директно гађа мањи број нашег становништва који нешто боље живи. Како? Велики број становништва је већ кредитно задужен и неће моћи да посегну за овим средствима, јер им банке неће одобравати финансијска средства ако нови кредити значајно погоршавају кредитни рејтинг потенцијалних корисника. Друго у ситуацији економске кризе када већина грађана размишља како да плати све рачуне и обезбеди три оброка дневно, нашим грађанима ће бити потребни кредити за потрошна

добра (читај ХРАНУ). Ако узмемо у обзир да ће веома брзо бити и отпуштања радника, онда се уочава колико је ова мера селективна и погађа мали број наших грађана. Но, и тај мали број грађана ће посегнути за овим кредитима ако буду склони да ризикују, јер већ сада су свесни да постоји потенцијална опасност да остану без посла...

Дакле ко помаже, како се помаже и коме се помаже?